

Працівник має право на ПСП тоді, коли його зарплата за місяць не перевищує суми, що дорівнює розміру місячного прожиткового мінімуму, діючого для працездатної особи на 1 січня звітного податкового року, помноженого на 1,4 та округленого до найближчих 10 грн (пп. 169.4.1 Податкового кодексу України). Також доплата до мінімальної зарплати бере участь у порівнянні з граничним розміром доходу. Бажання отримувати ПСП працівник оформляє заявою довільної форми [2]. ПСП починають застосовувати до зарплати працівника з дня отримання заяви (абз. 2 п.п 169.2.2 Податкового кодексу України). Щороку переписувати заяву на застосування ПСП не потрібно. Водночас, якщо має місце зміна підстав для надання ПСП, така заява пишеться наново із додаванням підтвердних документів (за необхідності).

ПСП (якщо є на неї право) завжди застосовується в повному розмірі. При цьому ПСП застосовують за весь місяць, незалежно від того, якого числа була подана заява. Також ПСП повного розміру надається в місяці, в якому працівник (п.п. 169.3.4 Податкового кодексу України): помер; оголошується судом померлим; визначається судом безвісно відсутнім; втрачає статус резидента; був прийнятий/звільнений з роботи.

Список використаних джерел:

1. Кодекс податковий України № 2755-VI від 02.12.2010, редакція № 2654-IX, 2888-IX від 01.04.2023 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
2. Давидюк Т.В. Бухгалтерський облік : навч. посіб. Харків : Гельветика, 2016. 391 с.

УДК 657.336.5.01

Цегельник Ніна Іванівна,
к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту,
Поліський національний університет,
м. Житомир, Україна
Данильчук Дарина Олександрівна,
магістрантка,
Поліський національний університет,
м. Житомир, Україна

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ ВИДАТКІВ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

Видатки визнаються ключовим джерелом забезпечення суспільних потреб і мають значний вплив на розвиток економічної та соціальної сфери будь-якої країни. Управління цими видатками має пряму зв'язок з добробутом населення, економічним поступом і загальним розвитком держави, включно з її місцем у світовій економіці та політиці [1]. Тому для оцінки ефективності використання бюджетних коштів проводиться аналіз видатків бюджетних установ. Цей аналіз дозволяє визначити, як ефективно використовуються фінансові ресурси установи і як вони спрямовуються на досягнення запланованих цілей.

В наукових працях вітчизняних науковців О. Кириленко, В. Федосова, В. Андрущенко, В. Опаріна, М. Мітіліно, Л. Сафонові, Ю. Пасічника та інші, детально розглядаються проблеми теоретичних аспектів формування та аналізу видаткової частини бюджетів. Проблеми, які висвітлені у працях зазначених науковців та інших авторів, становлять важливу базу для подальших досліджень та розвитку бюджетної теорії та практики. Сутність видатків бюджетної установи полягає у витратах, які здійснюються для забезпечення функціонування та реалізації завдань цієї установи. Видатки бюджетної установи можуть включати різноманітні складові, такі як заробітна плата співробітників, оплата комунальних послуг, закупівля матеріалів та обладнання, фінансування програм та проєктів, утримання та ремонт приміщень, соціальні виплати тощо. Видатки бюджетної установи фінансуються з коштів, які виділяються з бюджету, або з інших джерел, таких як пожертвування, субсидії або доходи від надання послуг. Головною метою видатків бюджетної установи є забезпечення здійснення її функцій та надання якісних послуг або виконання завдань, передбачених її статутом або правовими нормами.

Важливо, що бюджетні видатки повинні бути ефективними та економічно обґрунтованими та підлягати контролю та обліку. Це означає, що установа повинна раціонально використовувати доступні ресурси, оптимізувати витрати та досягати максимальних результатів з наданих коштів, забезпечувати ведення бухгалтерського обліку відповідно до встановлених норм та передавати звітність про витрати. Це допомагає забезпечити прозорість, законність та ефективність використання бюджетних коштів [2]. В економічній літературі видатки визначаються як витрати, що здійснюються суб'єктом господарювання (підприємством, установою, організацією) з метою придбання товарів, послуг, активів або інших ресурсів для задоволення потреб та досягнення цілей. Видатки є одним з основних елементів обліку та аналізу фінансової діяльності суб'єкта господарювання. Видатки можуть бути розподілені на різні категорії в залежності від їх призначення та характеру. Наприклад, видатки на матеріали та сировину, заробітну плату, комунальні послуги, рекламу, транспортні витрати, амортизацію, науково-дослідні роботи та інші. Категорії видатків можуть змінюватися відповідно до конкретного сектору господарювання, його діяльності та потреб. Окрім того, видатки можуть бути обліковані на різних рівнях в організації, наприклад, на рівні підприємства, відділу або проєкту, для кращого контролю та звітності. Контроль та аналіз видатків допомагають виявити проблемні сфери та витрати, які можуть бути оптимізовані для підвищення ефективності використання ресурсів. Вивчення та оцінка витрат бюджетних установ, з метою забезпечення їх функціонування та реалізації завдань які здійснюються на основі аналізу видатків. Основна мета аналізу видатків полягає в тому, щоб виявити ефективність використання бюджетних коштів та виявити можливі області для їх оптимізації і покращення. Етапи аналізу видатків бюджетної установи можуть включати наступні кроки:

1. Збір та узагальнення даних: Спочатку необхідно зібрати всі необхідні дані про видатки бюджетної установи. Це може включати фінансові звіти, бухгалтерські документи, рахунки, договори та іншу відповідну документацію.

Дані слід узагальнити і систематизувати для подальшого аналізу.

2. Встановлення критеріїв та цілей (класифікація видатків): Наступним кроком є встановлення критеріїв, за якими будуть аналізуватися видатки. Можна визначити категорії видатків (наприклад, заробітна плата, утримання інфраструктури, соціальні програми) і встановити цілі для кожної категорії (наприклад, зменшення витрат на 10% або підвищення ефективності використання коштів).

3. Порівняння фактичних та запланованих видатків: Після встановлення критеріїв можна провести аналіз фактичних видатків. Це включає перевірку, чи відповідають видатки перевстановленим категоріям, чи виконуються встановлені цілі та чи є варіації, оцінюється ступінь використання коштів у межах бюджетних асигнувань та контролювати витрачання заборгованостей.

4. Виявлення відхилень та причин: Під час аналізу можуть бути виявлені відхилення від планових показників або незавчасне або надмірне використання коштів. Важливо виявити причини таких відхилень, щоб розробити відповідні заходи для їх усунення. Це може включати недостатню ефективність управління, некоректне планування, фінансові зобов'язання або інші фактори.

5. Розробка та впровадження заходів управління: На основі результатів аналізу можуть бути розроблені та впроваджені заходи для покращення управління видатками. Це може включати зміни в бюджетному процесі, політиках контролю видатків, прозорості та обліку, а також зміни в організаційній структурі чи відповідальності.

6. Моніторинг та оцінка результатів: Після впровадження заходів необхідно встановити систему моніторингу та оцінки результатів. Це допоможе відслідковувати ефективність впроваджених заходів і їх вплив на видатки бюджетної установи. Необхідно регулярно перевіряти, чи досягнуті встановлені цілі, а також здійснювати аналіз нових даних щодо видатків для виявлення будь-яких нових відхилень або проблем.

7. Звітність і комунікація: Важливо забезпечити внутрішню та зовнішню звітність про результати аналізу видатків бюджетної установи. Це може включати підготовку звітів, презентацій, звірок і пояснювальних записок, які дають вичерпну інформацію про виявлені відхилення, причини та запропоновані рішення.

8. Постійне вдосконалення: Контроль видатків бюджетної установи - це процес, який потребує постійного вдосконалення. Важливо враховувати отримані результати аналізу, зворотний зв'язок та експертні рекомендації для постійного вдосконалення механізмів управління видатками та підвищення ефективності використання коштів.

Загалом, етапи аналізу видатків бюджетної установи включають збір та узагальнення даних, встановлення критеріїв та цілей, аналіз фактичних видатків, виявлення відхилень та причин, розробку та впровадження заходів управління, моніторинг і оцінку результатів, звітність та комунікацію, а також постійне вдосконалення системи контролю видатків. Важливим засобом контролю та управління видатками є бюджетування, що дозволяє планувати та контролювати видатки заздалегідь, встановлюючи обмеження або цільові показники.

Бюджетування допомагає планувати видатки, розподіляти ресурси та забезпечувати їх відповідність стратегічним та оперативним цілям організації.

Узагальнюючи, видатки в економічній літературі означають витрати, що здійснюються суб'єктом господарювання з метою досягнення цілей та задоволення потреб. Аналіз та управління видатками включають планування, контроль, оптимізацію та оцінку витрат з метою досягнення ефективності та економії. Аналіз видатків дозволяє встановити ефективність використання ресурсів та ідентифікувати можливі області для збільшення ефективності та економії. Для цього застосовуються різні методи та підходи, такі як аналіз вартісної структури, вартісних показників, методи порівняльного аналізу, аналіз витрат та інші.

Список використаних джерел:

1. Малиняк Б. С. Теоретичні основи формування бюджетних видатків. *Світ фінансів*. Вип. 4(49). 2016. С. 83-94.
2. Суліменко Л. А., Цегельник Н. І. Обліково-аналітичне забезпечення виконання бюджетних програм. *Ефективна економіка*. № 5. 2023. С. 1-29. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/1586/1595>

УДК 657

Шигун Марія Михайлівна,

*д.е.н., професор кафедри бухгалтерського обліку та консалтингу,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,
м. Київ, Україна*

Мухомор Григорій Вікторович,

*аспірант кафедри бухгалтерського обліку та консалтингу,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,
м. Київ, Україна*

МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПОКАЗНИКІВ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ В СТРУКТУРІ ІНТЕГРОВАНОГО ЗВІТУ

Стрімке збільшення попиту на формування нефінансової звітності можливо аргументувати декількома причинами, зокрема, прагненням держав та наддержавних інституцій закласти основи сталого розвитку серед підприємств та суспільства загалом. Відтак, згідно Директиви Європейського парламенту №2022/2464, від 01.01.2024 середні та великі підприємства повинні подавати корпоративну звітність зі сталого розвитку [1], серед таких – більше 50 000 підприємств. З іншого боку, із оптимізацією руху капіталу в світі та Україні зокрема, конкурентною перевагою для підприємств є швидкість залучення капіталу, іншими словами – налагодження правильних зв'язків із зовнішнім середовищем. Згідно дослідження KPMG, 96% G250 (найбільших світових компаній) подають звітність щодо показників ESG (environmental, social, governance), 71% N100 (100 найбільших національних компаній) визначає ESG показники як суттєві [2. с. 9]. Все це є основою для ствердження, що нефінансова